

สรุปมติสำคัญ

เรื่อง การพัฒนาระบบเฝ้าระวังการตายของมารดาในประเทศไทย

การประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงาน เรียนรู้การพัฒนาคุณภาพบริการอนามัยแม่และเด็กและการเฝ้าระวังการตายของมารดาในประเทศไทย วันที่ 26 มิถุนายน 2552 ณ โรงแรมมณเฑียรริเวอร์ไซด์ บางโคล่ กรุงเทพมหานคร โดยมีแพทย์หญิงนันทา อ่วมกุล ผู้อำนวยการสำนักที่ปรึกษา เป็นประธาน มีผู้เข้าประชุม 55 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร นักวิชาการสาธารณสุขจาก 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จังหวัดเครือข่ายพัฒนาการเฝ้าระวังการตายของมารดา ผู้ทรงคุณวุฒิจากสถาบันการศึกษา

ประเด็นสำคัญที่ได้

1. ในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้และจังหวัดเพชรบูรณ์คณะทำงานสอบสวนการตายมารดาได้สอบสวนหาสาเหตุและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตายของมารดาเกือบทุกราย
2. ผู้รับผิดชอบงานอนามัยแม่และเด็กปรับเปลี่ยนบ่อยในสถานีกอนามัยและมอบหมายให้ผู้มีประสบการณ์น้อย หรือจบใหม่ สำหรับโรงพยาบาลชุมชนขาดผู้มีทักษะเฉพาะด้าน เช่น สูติแพทย์ และพยาบาลที่มีทักษะการผดุงครรภ์ เจ้าหน้าที่ทั้ง 2 ระดับนี้ควรเพิ่มพูนทักษะการประเมินความเสี่ยงหญิงตั้งครรภ์ และให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ความเสี่ยงเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา
3. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีของผู้ให้บริการและผู้รับบริการ โดยอาสาสมัครสาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่ผ่านการอบรมหรือ โด๊ะบีแดเป็นผู้ประสานงาน พัฒนาเป็นเครือข่ายจิตอาสา และอาสาสมัครด้านสุขภาพแม่และเด็ก โดยเฉพาะในถิ่นทุรกันดารที่เข้าถึงบริการยาก พบว่าโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไปใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้พัฒนาเครือข่ายการส่งต่อหญิงตั้งครรภ์และระบบบริการอนามัยแม่และเด็กได้ผลค่อนข้างดี มีบางจังหวัดที่กำลังพัฒนาระบบนี้ในทิศทางที่ดี
4. การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเพิ่มมากขึ้นทุกภูมิภาค มีผลต่อทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อย และทารกคลอดก่อนกำหนด อย่างไรก็ตามควรกำหนดมาตรการเฉพาะในกลุ่มหญิงตั้งครรภ์อายุน้อยกว่า 18 ปี
5. ระบบรายงานเน้นการรายงานเชิงปริมาณมากเกินไป ควรให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ความเสี่ยงของหญิงตั้งครรภ์ การเฝ้าระวังความเสี่ยงและการนิเทศงานเพื่อการเรียนรู้สาเหตุและปัจจัยการตายของมารดาอันจะลดการตายของมารดาที่ป้องกันได้
6. การพัฒนาระบบรายงานการตายของมารดาทางทะเบียนราษฎรครอบคลุมการตายมารดาได้ร้อยละ 95 แต่ควรเพิ่มคุณภาพการบันทึกสาเหตุการตายมารดาด้วยการวิเคราะห์ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น สูติแพทย์ และพยาบาลห้องคลอด เป็นต้น
7. ควรส่งเสริมและแสดงให้เห็นความสำคัญของการใช้ประโยชน์จากสมุดบันทึกสุขภาพแม่และเด็ก เพื่อให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขค้นหาและวิเคราะห์ความเสี่ยงของการตั้งครรภ์ ตลอดจนให้หญิงตั้งครรภ์ตระหนักรู้และเข้าใจใช้เป็นเครื่องมือเพื่อการดูแลสุขภาพตนเอง

8. เวชปฏิบัติที่ดีที่ได้จากการประชุม เช่น

8.1 โครงการคลินิกฝากครรภ์สัญจร โดยทีมงานสหสาขาวิชาชีพมุ่งหวังเพื่อพัฒนาทักษะเจ้าหน้าที่สถานีอนามัย เพิ่มความครอบคลุมบริการและพัฒนาทักษะอาสาสมัครด้านการฝากครรภ์และการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

8.2 การนับลูกแก้วโดยหญิงตั้งครรภ์เป็นวิธีการง่าย ๆ เพื่อประเมินจำนวนครั้งการเดินของทารกในครรภ์ในแต่ละวัน

8.3 การประสานความร่วมมือสาธารณสุขชายแดนภาคใต้ เพื่อการดูแลหญิงตั้งครรภ์อย่างต่อเนื่อง โดยใช้สมุดบันทึกสุขภาพแม่และเด็กเล่มเดียวกัน โดยเฉพาะการเคลื่อนย้ายแรงงานไปทำงานในมาเลเซีย

ข้อเสนอแนะเพื่อการดำเนินการต่อไป

1. พัฒนาศักยภาพบุคลากรสาธารณสุข

1.1 พัฒนาศักยภาพการตรวจครรภ์ การประเมินและค้นหาความเสี่ยงตลอดจนการป้องกัน แก้ไขความเสี่ยง และการส่งต่อให้กับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่สถานีอนามัย

1.2 พัฒนาการจัดการและคุณภาพบริการดูแลสุขภาพหญิงตั้งครรภ์กลุ่มเสี่ยงที่โรงพยาบาลชุมชน

2. เสริมสร้างแรงจูงใจให้สูตินรีแพทย์ และกุมารแพทย์ ในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ ในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้

3. ค้นหามาตรการหรือนวัตกรรมที่กระตุ้นให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและหญิงตั้งครรภ์ใช้ประโยชน์จากสมุดบันทึกสุขภาพแม่และเด็กอย่างคุ้มค่า

4. จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เวชปฏิบัติที่ดีของบริการอนามัยแม่และเด็ก โดยคณะกรรมการอนามัยแม่และเด็กจังหวัด และสหวิชาชีพที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับเขต และระดับชาติ

5. พัฒนาระบบเฝ้าระวังการตายมารดา โดยการปรับปรุงคุณภาพการรายงานที่แสดงสาเหตุ และปัจจัยการตายที่ถูกต้องและทันเวลา โดยการประสานความร่วมมือกับผู้ทรงคุณวุฒิให้เป็นที่ปรึกษาแก่ศูนย์อนามัยและสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด

